

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / B. Luiten

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **717**

B. Luiten

De inzet van de
belijdeniscatechisatie

MEDITATIEF **721**

A.J. Minnema

Gods **wekker** gaat

UIT ALLE VOLKEN **722**

W.M. Bakker

Ambulance

ACHTERGRONDEN **723**

J.R. Douma

Christocentrische
prediking

KERKGESCHIEDENIS **726**

C. Hoksbergen

De laatste jaren voor
de Vrijmaking

LIED VAN DE WEEK **29**

A. de Heer-de Jong

Leid 393 'De dag door uwe
gunst ontvangen'

SYNODE-IMPRESSIES **731**

H. Veldman

Gezonde relaties...?

en verder...

UIT de Kerken

DE INZET VAN DE BELIJDENISCATECHISATIE

Een gesprek met jongeren à la Henk Jasperse?

Om het voorbeeld heb ik niet gevraagd, het wordt me zo in de schoot geworpen. Ik schreef vorige week. duf jongeren wel voor God willen kiezen. Maar dat ze de kerk veel minder zien zitten. Dat geeft nogal gespreksstof tijdens de catechisaties. Meer en meer ervaar ik, dat jongelui die voor God al gewonnen zijn, nog een keer gewonnen moeten worden nuur dan voor de gereformeerde kerk. Volgens mij klopt er dan iets niet. Prompt door overheen komt Henk Jasperse met z'n tweede verhaal, waarin hij het eerste nader verklaart. Illustreert hij wat ik bedoel? Tof op zekere hoogte.

Een schokkende ervaring

Eerst moet mij van het hart, dat ik het ronduit schokkend vind wat collega Jasperse schrijft. En dat niet zozeer vanwege z'n eerste verhaal. Daaruit sprak verarring, een zekere geloofsnood. Welnu, dat kan een mens overkomen, hoe moeilijk dat ook mag zijn.

Maar nu, in het tweede verhaal (ND 18 mei) krijg ik te lezen, dat hij toch niet met persoonlijke geloofsproblemen rondloopt. Voor hem is Jezus Christus de enige weg, zo belijdt hij. Graag aanvaard ik dat. Maar daardoor loop ik nu helemaal vast in zijn eerste schrijven. Want als je gelooft in Jezus Christus, je persoonlijke Verlos-

scr, hoc krijg je het dan voor elkaar om een volkomen gedesorienteerd artikel te schrijven onder de titel 'wat geloof ik en waar ben ik veilig?' (ND 27 april). Een artikel, waarin Jezus Christus geen enkele sol speelt, waarin Hij niet eens wordt genoemd!! Wat is dat dan: geloven in Jezus Christus? Als je Hem in al je overwegingen niet eens noemt, welke plaats neemt Hij dan *in werkelijkheid* in? Let wel: dit zijn geen verwijten, ik geef uiting aan mijn vei-bijsteking. Ik zal Jasperse niet verwijten dat hij verward is. Maar als hij eerst in zijn situatieschets volledig aan Jezus voorbijgaat, en vervolgens schrijft dat hij geen geloofsprobleem heeft, blijf ik achter met de

KERNREDACTIE:

DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.
PROF. DR. B. KAMPHUIS

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DR. E.A. DE BOER,
DRS. A.C. TH. DE BRUIJNE,
DRS. I.D. HMRSMA. DRS. P. HOUTMAN,
DRS. B. LUITEN. DRS. K. DE VRIES,
J. WESTERT.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS.E. BRINK,
J.M. DE JONG,
DRS C. HOKSBERGEN,
DRS A.S. VAN DER LUGT,
DR J. SMELIK. DRS H. VELDMAN

REDACTIE-ASSISTENT

H. PRINS, Meulenbeldlaan 159, 7602 XK Almelo, tel 0546-870843. E-mail reformatie@wxs.nl

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen

UITGEVER

Print Media bv, Bedum. Technische Realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum.

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES

Scholma Druk, postbus 7, 9780 AA Bedum
Telefoon 050 - 301 3636 Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).

E-mail reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg
ING Bank 66 30 92.620

ABONNEMENT

€ 47,- per jaar. Studenten € 35,- per jaar (binnenland), € 92,50,- per jaar (buitenland).
Opzegging dient 1 maand voor het verstrijken van het lopende jaar te geschieden

Losse nummers € 1,20 (incl. Porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Stichting Bralectah
Tel (0521) 515946

ADVERTENTIES

Prijs € 0,45 per mm Contractantef op aanvraag

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen

ISSN 0165-5191

onthutsende vraag: mijn waarde collega, wat is *voor u dan de betekenis van geloven*? Heeft dat nog iets te maken met vertrouwen en houvast, met gekocht en betaald zijn? Gereformeerde waarheden zijn een bron van verveling geworden, schrijft Jasperse. Heeft hij dan nooit ontdekt dat die waarheden over Jezus Christus gaan, en die gekruisigd? En over jezelf, hoe je door God als zijn kind wordt aanvaard? Hoe is dat mogelijk?

Afstand tot gereformeerd

Tot op zekere hoogte is dat precies mijn verbazing, als ik op belijdeniscatechisatie sommige mensen uit de hoek hoor komen. Positief over God, maar begin niet over gereformeerd. Dan denk ik bij mezelf: hoe kan ik je duidelijk maken dat je *niet* weet wat je *zegt*? Wanl 'reformatie' heeft nooit iets anders betekend dan: 'terug tot God' en meer niet. Van alle insluipsels en uitwassen ontdaan, gewoon 'terug tot God'. Om in Hem alles te vinden. En wat je ook openslaat in de catechismus of in de belijdenis: het gaat over God en jou, over *verbondenheid en liefde, genade en eeuwig leven*.

Welke tegenstelling is er dan tussen God en gereformeerd? Waarom die afkeer soms van de belijdenissen?

Als verklaring kan ik bedenken, dat het hun manier van zeggen niet meer is. En dat de vraag-antwoord-vorm z'n tijd gehad heeft. En uiteraard willen de opgroeiende jongeren het hebben over wat *hun* bezighoudt, en bij voorkeur niet over van alles wat al 'voorgeschreven' is. Dat boeit niet.

Onbekend maakt onbemind

Nee, boeit dat niet? Of is dat maar een oppervlakkige indruk?

Moet je eens beginnen over de Dordtse Leerregels. Op meerdere gezichten kun je dan meteen een reactie lezen van 'dat meent ic niet'. Want die zijn zo stoffig! Ja, totdat je ze echt paal lezen. Dan wordt keer op keer de ervaring opgedaan van geloofsverdieping. Nee, het staat niet in de taal van de jeugd, helaas. Maar je kijkt wel in het hart van God, in de diepte van zijn liefde en genade. Voor de 'kick' die dat geeft hoeft je niet meer naar een evangelische samenkomst, om daar 'eindelijk' in het hart geraakt te worden. Naar mijn vaste overtuiging hebben we hier een belangrijke oorzaak. Onbekend maakt onbemind. En het maakt ook steeds meer ontoegankelijk. De ervaring verdwijnt dat het in de gereformeerde belijdenissen gaat over wat wij geloven met het hart en belijden met de mond, om plaats te maken voor de indruk dat van hogerhand wordt voorgeschreven hoe en wat iedereen geloven moet. Op die manier ontstaat dan een 'systeem' waarin je vastzit voor je gevoel, waarin meer wordt verklaard dan waar jezelf aan toe bent, enz. En voor ik weet zitten er allerlei jonge uitgaven van Henk Jasperse in mijn catechisatielokaal. Met God geen probleem, en Jezus belijden wij, maar kan dat ook zonder gereformeerde waarheden? Want die vervelen ons, daarin herkennen wij ons niet.

Een nieuw catechisatieboekje

Wat ik in dit verband vooral over de belijdeniscatechisatie had willen zeggen (ook zonder Henk Jasperse) is dit. We hebben dit jaar een nieuw boekje gebruikt, deel 7 van de serie *Ik Geloof*, uitgegeven bij De Vuurbaak. De eerst zes deeltjes waren al eerder verkrijgbaar, en voorzagen echt in een behoefte. Vandaar dat ook met een zekere verwachting werd

uitgekeken naar deel 7, de editie voor de belijdeniscatechisanten. We hebben het samen doorge- werkt in het afgelopen seizoen, en daarbij zijn mij twee dingen in het bijzonder opgevallen.

Aan de ene kant de manier waar- op de jongere persoonlijk betrok- ken wordt hij elk onderwerp. Als het over God gaat, is de titel 'Wie is God **voor** jou?'. Meteen wordt de jongere aangesproken in zijn verbondsrelatie met God. In het verlengde daarvan gaat het niet meer over 'de betekenis van de doop', maar over '**wat** heb je aan je doop?'. Op die manier wordt de les verder **ook** ingevuld, de catechisant krijgt een heel aantal persoonlijke vragen om over na te denken. Dan gaat het over zekerheid, vergeving, relatie, en ook over trouw en gehoorzaam- heid. Een schiet in de roos lijkt me. Evenzo wordt het avondmaal behandeld, als iets **voor** jou. Hier wordt dus bepaald geen afstand gekweekt, daarom ben ik blij met dit boekje.

Aan de andere kant trof mij, dat er zo bijzonder weinig catechis- mus meer in voorkomt. De opge- nomen vragen en antwoorden zijn op de vingers van één hand te tellen. Om van de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels maar te zwijgen. Het is een boekje met heel veel erva- ring erin, terwijl de feitelijke ken- nis minimaal wordt gevoed.

Opzet

Nu moet ik hier wel iets bij zeg- gen. Namelijk dit, dat het een deeltje is in **een serie**. In de voor- gaande deeltjes wordt wel veel catechismus behandeld. En daar- in worden ook onderwerpen aan- gesneden die in dit laatste deel niet meer allemaal herhaald wor- den, zoals de apostolische geloofsbelijdenis, het gebed, de wet, de uitverkiezing, de beke- sing, de kerkelijk tucht en wat is gereformeerd. De schrijvers

nemen aan, dat die onderwerpen nu allemaal bekend zijn, en anders kunnen ze in die andere deeltjes nageslagen worden. Dat is een opzet waarvoor je kiezen kunt.

Resultaat

Maar wat is daarvan het resultaat in het belijdenisjaar? Dat je een boekje doorwerkt dat eigenlijk nergens meer diep op ingaat. Ja, op de eigen ervaring, dat wel. En dat is heel waardevol.

Maar mijn vraag is: *waar begint ervaring?* Nu wordt stevast het uitgangspunt genomen in: wat men al weet of merkt of voelt. Dat kan positief zijn, of negatief, en daarover praat je dan met elkaar. Met als gevolg dat je steeds **vanuit de praktijk** praat, en dat je van daaruit probeert in contact te komen met wat we belijden.

En dat voldoet niet. Geloof en ervaring ontstaan doordat je God leert kennen. *Het uitgangspunt ligt daarom in God, in wat Hij zegt en doet en geeft en belooft.*

Daar zul je dus gewoon aandacht voor moeten vragen, en dan de diepte in met elkaar.

Daar komt bij, dat het praktisch gezien onhaalbaar is dat de cate- chisanten (nog) beschikken over alle voorgaande deeltjes. Ze zijn weg, beduidend, vol geklied, in het water gevallen, of op ande- re wijze onleesbaar geworden.

Waarom? Omdat catechisanten tot pakweg 16 jaar niet altijd zo gemotiveerd zijn. Bijbeltje en boekje gaan onder de snelbinders van de fiets, in weer en wind, maakt niet uit. En daarin werd de wet behandeld, en het gebed! Dat de wet niet herhaald wordt, en het Onze Vader maar heel summier, vind ik een groot gemis. Juist in het belijdenisjaar, *als men toegroeit naar de werkelijke over- gave aan* God, zouden die beide onderwerpen m.i. centraal moe- ten staan. Het is toch zonneklaar

dat men op twintigjarige leeftijd *met* al die belangrijke onderwer- pen heel anders omgaat dan vier, vijf jaar terug? Daarom voldoet die terugwijzing niet. Het is niet praktisch en het sluit niet aan.

Eigen ervaring is betrek.

Ik besef, dat ik hier nogal wat zeg over een boekje waarin veel geïn- vesteerd is. Maar het gaat mij om de jongens en meisjes die ik voor me heb. Jongelui die soms jaren- lang niet echt geraakt werden, zo rond de 18 ineens het licht zien, en wat krijgen ze dan te verwer- ken? Een boekje dat steeds begint bij hun eigen ervaring, en dat over God en het leven met God veel diepgang weglaat, omdat dat eerder werd behan- deld. Of is het een vorm van capi- tulatie, in de zin van: als je maar hartelijk gelooft en als christen wilt leven, dan hoeft je de gerefor- meerde leer verder niet zo te overzien?

Persoonlijk ben ik van mening, wil je ervaringen à la Henk Jas- perse voorkomen, dan moet je juist mensen die geloofsbelijdenis willen afleggen laten ervaren *dat* ze horen bij de kerk der eeuwen. Luther en Calvijn moet je niet verzwijgen, maar juist dichtbij brengen door te laten zien dat zij in hun tijd stonden voor dezelfde belijdenis van Gods genade. Evenzo in catechismus en geloofsbelijdenis, daarin klinkt zoveel door van God en bijbel wat door eerdere generaties als *onopgeefbaar* werd ervaren. Dat biedt een verrijking van het per- soonlijke geloofsleven en tegelij- kertijd van de gemeenschap die men zoekt aan het avondmaal. De gemeenschap immers met de kerk van alle tijden en plaatsen.

Een vergelijking

Het kan ook anders. In voorgaan- de jaren, voordat dit nieuwe

boekje verscheen, maakte ik gebruik van de catechesemethode van de Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond. Het deel *Leer ons belijden* is *ook* daar de afronding van een serie. Maar evenzogoed zijn er afzonderlijke hoofdstukken over God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest, waarin veel behandeld wordt over schepping, verzoening en heiligmaking en alles wat daarmee samenhangt. In de les over doopen en avondmaal worden de formulieren afgedrukt en helemaal besproken en toegelicht. Wet en gebed komen naar voren, met tal van toepassingen. En alles steeds voorzien van citaten uit de bijbel en de belijdenisgeschriften. Maar liefst twintig bladzijden zijn gewijd aan de kerkgeschiedenis. Augustinus, Luther, Calvijn, het ontstaan van de belijdenisgeschriften met samenvattingen en een bladzijde met de belangrijkste jaartallen, alles passeert de revue. In grote letters wordt de grote lijn beschreven, in kleine letters vindt de nieuwsgierige catechisant een schat aan verdere kennis. Daarbij heeft elke les een lied en een bijbellesrooster. Nadeel van deze uitgave is wel, dat de formulieren in oude versie slaan afgedrukt. **Ook** staan er over de tegenwoordige positie van Israël wat ongebruikelijke dingen in.

Maar toch, vanuit deze rijke methode naar deel 7 van *Ik Geloof* heb ik ervaren als een stap terug. Het spijt me dat ik het zeggen moet.

Nu een keus maken

Nogmaals: om het voorbeeld van Henk Jasperse heb ik niet gevraagd. Maar nu ons die situatie overvalt, worden we gedrongen tot een keus. Een keus die alles te maken heeft met de vraag: wat wij als kerken onze jeugd willen meegeven.

Een keus ruwweg tussen deze twee mogelijkheden: laten we het gereformeerde een beetje zitten, als de jongeren maar overtuigd christen willen zijn, of gaan we opnieuw aandragen dat gereformeerd in alle eenvoud een geweldige schat in zich heeft aan kennis en ervaring?

Het eerste heeft iets aantrekkelijks. Want als het goed is, voegt gereformeerd niets toe aan het christen zijn. Het is slechts het resultaat van het herhaald terugkeren tot God en zijn dienst.

Toch zou het een capitulatie zijn voor de geest van deze tijd, waarin mensen steeds meer losse individuen worden. Want als je het gereformeerde weglaat, om de christen over te houden, ben je meteen de geschiedenis kwijt en *wat God daarin gedaan heeft ook voor de jeugd* van nu.

Daarom kies ik vol overtuiging voor optie twee: laten zien en ervaren waar de scharnieren lagen (en liggen) waarom het draait in de geschiedenis van Gods kerk, van alle christenen samen en persoonlijk. En dat niet in een versleten taal, en zeker niet als uitgemaakte waarheden. Want Gods waarheid kan al wel eeuwen op aarde bestaan, toch is iedere persoonlijke belijdenis daarvan nieuw, en ieders weg daar naartoe een persoonlijke ervaring.

Wij hebben beloofd Gods daden te vertellen. Sterker nog: dat is Gods wil. Wij zullen doorgeven van generatie op generatie hoe Hij zijn volk heeft bevrijd (gereformeerd) uit tal van situaties van dwaling en verval, waarin het door eigen of andermans schuld verzeild was geraakt. We zullen ook zo levendig mogelijk vertellen wat wij aan de generaties voor ons te danken hebben, welke keuzes er werden gemaakt en tot welke prijs. Als de jeugd zich daarin niet verdiept, kan ze ook de vruchten daarvan niet plukken.

Interesse

Ik wil niet eindigen zonder een vraag te stellen naar het hart.

Uiteindelijk is dat de hele toezetting van de catechisatie.

Ik wil de vraag stellen, of het eigenlijk nog wel interesseert of er zuiver van God gesproken wordt. Ja natuurlijk, dat is heel belangrijk, zal menigeen meteen reageren. Maar *interesseert* het je ook, wil je het onderzoeken, heb je er tijd en aandacht voor, kun je er desnoods wakker van liggen? Ja, echt waar?

Wanneer ik merk en lees dat gereformeerde waarheden *verveten*, krijg ik het beeld voor me van *verwende kinderen*. Je kent dat wel, een kamer vol speelgoed en ze weten niet wat ze moeten doen. Zo is er in onze maatschappij van alles te gebruiken en te beleven, maar veel mensen zijn leeg en vervelen zich te pletter. Ze geven goud geld voor een echte kick.

De vergelijking ligt voor de hand. We hebben een gereformeerde kerk vol zegeningen, met een historie die getuigt van Gods trouw en wonderlijke liefde. We hebben een Heiland die ons elke zondag bij elkaar brengt in een duur bevochten waarheid. Gaan we ons dan *vervelen* met die wolk van getuigen om ons heen, en temidden van alles wat zij met Gods hulp ons mochten nalaten? Die vraag mag ieder zelf beantwoorden. Misschien leidt het ook tot een bespreking hier of daar. Persoonlijk zou ik willen zeggen: er is genoeg te doen om het vuur een beetje brandende te houden. Het verleden hoeven we niet te cultiveren, maar met een beetje kennis van de eerdere reformaties is ieder geholpen die ook vandaag reformeren wil.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

(n.a.v. Ezra 1)

Trrriinnng! of: Piep, piep, piep

Hoe laat gaat bij u de wekker's morgens? Bij ons om 7 uur. Althans doordeweeks tijdens de schoolperiodes. Dat is herkenbaar voor velen van u, denk ik. Maar misschien ben je wel veel vroeger. Wanneer je moet melken. Of wanneer je voor de files uit op je werk wilt zijn. Misschien is het ook wel later, wanneer je gepensioneerd bent. In vakantie-tijd loopt de wekker later af dan in schooltijd. **Als** je de wekker al zet in de vakanties..... Moderne wekkers hebben een repeteerfunctie. Na 10 minuten gaat hij weer af, als je het alarm niet hebt uitgesliakeld. Of liet nu een ouderwetse rinkelwekker of een moderne zoemwekker met radio is, hij gaat af op de tijd die jij hebt ingesteld.

Gods dubbele wekker

God heeft ook een wekker. Hij houdt de tijd bij. Zijn tijd en onze tijd. Als het zijn tijd is, laat de Hese zijn wekker afgaan. Trrriinnng! Wakker worden! Opslaan, de nieuwe dag breekt aan. In Ezra 1 lezen we liet verhaal van de dubbele wekker van God. Of de dubbele werking van Gods wekker. Je kunt ook zeggen: opwekking in tweevoud. Hoezo dan?

Opwekking in tweevoud

Ik lees in Ezra 1 van het wekken van de geest van Kores, de koning van Perzië, en van het

wekken van de geest van Joodse ballingen in Babel. Het een heeft alles met het andere te maken. Want God Eaat zijn wekker afgaan en de geest van mensen wordt wakker. Van een heidense koning en van geluvige kinderen van God.

God heeft het gezegd tegen zijn gemeente: "Als het mijn tijd is, zult u uil ballingschap mogen terugkeren." Zover is het. Voor Babel zijn 70 jaren om. Voor Gods volk ook. Dan begint de Here opnieuw te tellen. Het eerste jaar van Kores.

Een nieuwe dag. Een nieuwe tijd. Een nieuwe lente en een **nieuw** geluid.

Voor Gods gemeente in ballingschap gaat Gods wekker. Wakker worden! Opslaan! Opwekking voor een doods volk. Opwekking uit de doden. Een dal vol dorre doodsbedenren wordt door Gods Geest tot leven gewekt. Een doodgevaand volk wordt opnieuw geboren. Bedenk wel: God doet het. De Here laat de wekker aflopen.

Verdragend en doordringend

Gods wekker klinkt ver. Het dringt door tot in het hart van de heidense koning. En dan klinkt de stem van Kores ook ver. Hij geeft stem aan de boodschap van God. Hij geeft de gemeente van God verlof om terug te gaan naar huis in Jeruzalem en Juda. De wekker gaat. Opstaan! U mag naar Huis! Ieder die dat wil, waar hij ook woont. "En God zij met u," zegt Kores. Worden de mensen ook wakker?

Staan 7e op om te gaan? Velen wel. Zo'n 50.000 mensen maken zich klaar voor de reis. Een voetbalstadion vol. Dat zijn allemaal mensen, "*wier geest God had gewekt om op te trekken teneinde het huis van de Here, die in Jeruzalem woon!, te bouwen.*"

God zelf heeft hun geest wakker gemaakt om op reis te gaan naar de herbouw van Gods huis in Jeruzalem. Ze zijn wakker geworden om de Here te dienen. Hij maakt ze door zijn Geest enthousiast voor zijn zaak in de wereld.

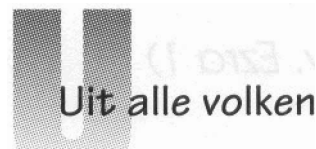
Klaarwakker?

Opwekking van de geest van uitgebluste kinderen van God. Dat is een heleboel pasen en pinkstereen tegelijk. Zie je wel. Ik dacht al dat Pasen en Pinkstereen op één dag konden vallen. Dat is toch Gods tijd. Bij Hem gaat alles stipt op tijd.

Hoe laat staat u vandaag op? Bent u al wakker?

Hoor de wekker. Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten. Nieuwe dag, nieuw elan. Een nieuwe geest voor ons allen?

Ds. A.J. Minnema is predikant van de Gereformeerde Kerk te Balkbrug

Paniek bij bungalow 122. Als ik op vrijdagavond een Bosnische familie op het AZC wil bezoeken, arriveer ik vrijwel gelijktijdig niet een ambulance. Al snel wordt duidelijk dat mevrouw Sura naar het ziekenhuis moet. Haar man, Jusuf, loopt gespannen door de bungalow, de kinderen hangen op de bank en worden hij de minste of geringste beweging toegesnauwd door een buurvrouw die het blijkbaar ook allemaal te veel wordt.

Het ambulancepersoneel maant het opgewonden gezelschap tot kalme en zorgt ervoor dat Sura in de ziekenwagen belandt. Vlak voordat de auto vertrekt, vraagt Jusuf me de volgende ochtend naar het ziekenhuis te komen. Met de buurvrouw en drie kinderen – van wie de oudste twee beteuterd kijken en de jongste aangrijpend huilt – blijf ik achter. „Sura niet goed, Sura niet goed!” roept de buurvrouw. De taalbarrière maakt een gesprek nauwelijks mogelijk.

De toestand van Sura is al langer een bron van zorg voor haar naaste omgeving. Ooit namen landgenoten van haar die bij ons in de kerk komen me mee naar dit gezin dat van huis uit islamitisch is. Sura zat zwijgend op de bank, keek wezenloos voor zich uit. Zo was het al weken. Vertelde haar man, die er al nerveuzer van werd, temeer omdat hij zag dat zijn kinderen ook steeds angstiger uit hun ogen begonnen te kijken.

Stukje hij beetje vertelde hij me haar verhaal. Een aaneenschakeling van traumatische gebeurtenissen. Haar ouders heeft Sura op 6-jarige leeftijd zien verongelukken,

waarna ze door oma verder werd opgevoed. Ze trouwde jong. In 1992 werd ze meer dan eens door soldaten bedreigd en verkracht. Haar eigen man liet haar onverwachts in de steek. Met hun twee kinderen vertrok hij naar het buitenland. Lange tijd bleef hun woon- en verblijfplaats voor haar onbekend. Tot dat bleek dat ze ergens in Canada zaten.

Sura trouwde opnieuw, maar kon het verleden niet van zich afschudden. Uiteindelijk vluchtte ze met haar tweede man en drie kinderen naar Nederland, waar ze asiel aanvroegen. Tot tweemaal toe was het antwoord op hun asiolverzoek negatief. Nu is het wachten op de uitspraak van de rechter. Een paar weken geleden hoorde het gezin dat de vader van Jusuf in zijn land is overleden. Vanaf dat moment ging het met de Bosnische vrouw, die al lange tijd last had van depressie, nachtmerries en herbelevingen, nog zwaarder achteruit.

Nadat Jusuf het hele verhaal had verteld, stelde hij een vraag. De hulp van de riagg haalde in zijn ogen niets uit en het vertrouwen in de hulpverlener was hij kwijtgeraakt. Of ik ervoor kon zorgen dat zijn vrouw goede hulp zou krijgen, zodat ze snel beter zou worden. „Want”, zei hij in gebrekkig Nederlands en met tranen in de ogen, „m'n kinderen en ik gaan er ook aan onderdoor.” Ik merkte dat hij meer van me verwachtte dan ik waar zou kunnen maken.

Navraag bij de riagg en een gespecialiseerde instelling voor hulp aan getraumatiseerde vluchtelingen leverde weinig hoopvolle berichten

op. Het enige concrete advies luidde voorlopig „helpen afleiding voor haar te zoeken”. Verder zouden medicijnen en gesprekken hij de riagg toch hun werk moeten doen. Ik zag ertegenop het Juruf te melden, want wat was hij daar nu mee geholpen? Eenmaal in de bungalow, hoefde ik mijn verhaal niet te doen. Sura moest naar het ziekenhuis.

De volgende ochtend hoor ik van Jusuf wat er de afgelopen dagen is gebeurd. Sura sprak niet meer, at niet meer, dronk niet meer. Vormde een gevaar voor zichzelf en haar omgeving. Om ernstige uitdaging te voorkomen, heeft ze nu een nacht in het ziekenhuis aan een infuus gelegen. Tegen de middag gaat ze naar een psychiatrisch ziekenhuis. Jusuf is blij dat ik er ben en verwacht dat ik mee zal gaan. Samen met hem volg ik de ambulance en maak – op zijn dringend verzoek – de intake mee, waarna we Sura in een separeerkamer moeten achterlaten.

Tegen het eind van de middag verlaten we het psychiatrisch ziekenhuis. De opname van zijn vrouw betekent voor Jusuf een zekere opluchting. Nu kan hij even op adem komen en hopelijk een nacht goed slapen. Ik breng hem terug naar het AZC, waar hij me hartelijk bedankt voor „alles” wat ik voor hem heb gedaan. Ik denk aan mijn machteloze gevoel van gisteravond, het idee dat ik Juruf nauwelijks een waardevol handvat kon bieden. En ben blij dat ik intussen toch nog iets concreets voor hem heb kunnen betekenen. Al was het dan nauwelijks meer dan een eenvoudig autoritje naar het ziekenhuis.

*In het centrum van het leven van Christus' gemeen-
te staat de prediking van Gods Wdord. In die predi-
king spreekt God zijn kinderen aan, Hij roept mensen
- predikanten - om dat aansprekende evangelie
door te geven in de kracht van de Geest.*

*Met deze woorden begon ik op 28 juni 2000 de ver-
dediging van mijn proefschrift met de titel: Veni
Creator Spiritus. De meditatie en het preekproces.
Sinds de verschijning van dat proefschrift zijn er ver-
schillende recensies en reacties verschenen. In die
reacties wisselden positieve en meer kritische gelui-
den elkaar af. Graag wil ik nu via een vijftal artik'e-
len in De Reformatie opnieuw hef een en ander
naar voren brengen over de prediking. Daarbij pro-
beer ik met name de kritische opmerkingen ook te
verwerken. Alleen doe ik dat zonder die opmerkin-
gen en vragen eerst weer te geven en er dan op
in te gaan. Dat levert alleen maar een erg lang
verhaal op met als groot gevaar dat we elkaar
vanuit onze eigen stellingen bestoken zonder wer-
kelijk samen verder te komen,*

Christologische correctie

Voor één kritische vraag maak ik een uitzondering. Die is gesteld door mijn collega dr. E.A. de Boer in een recensie die verscheen in het (niet voor iedereen toegankelijke) huisorgaan van de Predikantenvereniging: Pro Ministerio. De kern van zijn kritiek formuleerde hij in de vraag: had er bij de grote aandacht voor het werk van de Heilige Geest niet ook een terugkoppeling moeten plaats vinden naar de Persoon en het werk van Christus? Die vraag raakt voor mij de kern. In mijn zoektocht naar een hernieuwde gereformeerde

preekvisie is mijn ontdekking van de pneumatologie (leer van de Heilige Geest) als theologische bron enorm belangrijk geweest. Maar, vraag ik me nu af: is de Geest waarover ik spreek in mijn dissertatie niet ievcel de Geest van God en te weinig de Geest van Christus?

Met die vraag heb ik al gewor-
steld vanaf het verschijnen van
mijn dissertatie. Sterker nog: de
icoon van Christus op het omslag
was al een poging om een chris-
tologische 'correctie' aan te
brengen op de eenzijdig-pneu-
matologische benadering. Inmid-
dels hebben vraag en antwoord

zich wat meer uitgekristalliseerd
en ben ik er aan toe om een
schets van een geheroriënteerde
preekvisie te geven. Ik noem hei
een 'schets' omdat ik grondlijnen
wil tekenen en geen compleei
uitgebalanceerd verhaal aanreik.
Preken en het nadenken over
preken blijft te allen tijde een
zoektocht. U als lezer wordt dus
verzocht mijn verhaal te lezen als
een stap in een zoekproces.
Ongetwijfeld zijn er nu weer
nieuwe eenzijdigheden. Stoort u
er zich niet aan, maar vat ze op
als uitnodigingen om mee te den-
ken.

Radicaal nieuwe inzet

Mijn artikelen bevatten dus een
schets van een geheroriënteerde
preekvisie. Die heroriëntatie
bestaat in een voer mij volko-
men 'nieuw' Oriëntatiepunt:
Jezus Christus. Nieuw in de zin
van: het was bij mij tot nu toe
niet opgekomen om het naden-
ken over de prediking radicaal in
te zetten bij de ene Naam Chris-
tus. Maar voor zo'n radicale inzet
wil ik hier dus een pleidooi voe-
ren. Daar zijn allereerst bijbelsc
redenen voor. In het Nieuwe Tes-
tament wordt herliaaldelijk dui-
delijk dat preken is: Christus pre-
ken. 1 Korinte 1 vers 23 en 24:
'Wij prediken een gekruisigde
Christus, voor Joden een aan-
stoot, voor heidenen een dwaas-
heid, maar voor hen, die geroe-
pen zijn, Joden zowel als
Grieken. (prediken wij) Christus,
de kraclit Gods en de wijsheid
Gods.' 2 Korinte 4 vers 5: 'Want
wij prediken niet onszelf, maar
Christus Jezus als Here, en ons-

zelf als uw dienaren om Jezus' wil.' Verder zal ook voor iedereen duidelijk zijn dat Jezus Christus het centrum is van het evangelie, het centrum van het christelijk geloof. Christus is de inhoud van het evangelie. Christus is het evangelie in hoogste eigen persoon.

Voor de radicale inzet bij Christus heb ik ook nog een andere reden. Veel discussies in onze kring rond de prediking spelen zich af tussen twee polen die ook nog eens vaak als tegenstellingen worden opgevat. De meest recente wordt op deze noemer gebracht: tekst - hoorder (hier heb ik zelf ook een bijdrage aan geleverd). En de hoofdstelling is dan ongeveer: 'Natuurlijk moet de tekst goed worden uitgelegd, maar het gaat erom dat de hoorder wordt bereikt en aangesproken.' En tussen deze twee polen ontspint zich dan een discussie waarvan ik de indruk heb dat die niet werkelijk verder komt.

Zo zijn er meer van die tegenstellingen. Denk bijvoorbeeld aan 'heilshistorisch - exemplarisch': 'We moeten niet vervallen in het gemakkelijke exemplarisme maar laten zien dat alle lijnen samenkomen in Christus, het middelpunt van de heilshistorie.' In de discussie hierover is gepleit om naast de voortgang ook aandacht te vragen voor de omgang. Helemaal mee eens (ik heb er zelf ook voor gepleit). Maar het helpt ons niet werkelijk verder, omdat de tegenoverstelling van die twee in een of andere vorm gehandhaafd blijft.

Nog een andere interessante tweeslag is die van 'explicatie - applicatie'. Tegen dit schema heb ik me in mijn dissertatie heftig verzet. Het is bij voorbaat een verloren strijd, want de tweeslag is diep geworteld in het gereformeerde denken en spreken over

preken. En toch zal de tweeslag als zodanig ons voortdurend weer dringen in een of-of discussie: Moeten preken nu vooral exegetisch zijn (explicatie) of moeten ze juist vooral praktisch zijn (applicatie)?

Het zijn allemaal begrippen die ik (bij nader inzien) niet zou willen missen, maar geen van de begrippenparen vormt een werkelijk vruchtbaar uitgangspunt voor het fundamenteel doordenken van de prediking. Mijn stelling is nu: we zullen in onze prediking en in ons nadenken over de prediking niet werkelijk verder komen als we onze discussies blijven voeren in de bestaande begrippenkaders. Niet omdat de begrippen geen waarde hebben (ze zullen wat mij betreft in een geheroriënteerde preekvisie vanzelf weer op hun plek vallen), maar we moeten nu eerst een radicaal nieuwe inzet kiezen: Christus en de gemeenschap met Hem.

En als ik het dan even op liet scherpst van de snede mag formuleren: we moeten niet heilshistorisch willen preken, ook niet bevindelijk, ook niet verbondsmatig, ook niet aansprekend, ook niet exegetisch of hoordergericht of exemplarisch. We moeten Christus preken! Ik wil met dergelijke uitspraken geen valse tegenstellingen creëren, maar wel proberen het allereerste Beginpunt van alle prediking aan te wijzen: Christus! Hij is het Begin, het Midden en het Einde van alle prediking.

Heilshistorisch

Daarom heeft dit artikel ook als titel: 'christocentrische prediking'. Voor niet weinig lezers zal dat overigens vertrouwd in de oren klinken. Is dat niet juist de kracht van veel gereformeerde prediking geweest: dat het chris-

tocentrisch was! Daar moet ik echter wel een paar kanttekeningen bij plaatsen.

In de gereformeerde homiletiek (specifieker: de homiletiek van de vrijgemaakt-gereformeerde kerk) speelt de heilshistorische prediking een zeer belangrijke rol. Deze prediking is ook wel genoemd: christocentrische prediking. Waarom? Omdat de heilshistorische prediking haar kracht zoekt in het vanuit de tekst laten zien hoe de lijnen lopen naar Christus als het Middelpunt van de heilshistorie. Oorspronkelijk ging het hier over de prediking van historische stoffen uit het Oude Testament. Naar mijn indruk heeft de term heilshistorisch in haar uitwerking en toepassing echter de kleur van alle prediking bepaald, of het nu over het Oude of het Nieuwe Testament ging, over historische stoffen of niet-historische stoffen. Zo was het van den beginne echter niet bedoeld.

Ik wil dus graag die term christocentrisch weer oppakken, maar dan niet in de betekenis van de heilshistorische benadering: dat de preek laat zien hoe de lijnen vanuit de tekst lopen naar Christus als het middelpunt van Gods heilsgeschiedenis. Christocentrisch preken betekent voor mij: dat de levende Christus het begin, het midden en het einde van alle prediking is. We hoeven in de preek geen lijnen te trekken naar Christus, want Christus is al onder ons nog voordat het eerste woord van de preek geklonken heeft. De Christus die leeft, de opgestane Gekruisigde, Hij is het die in de prediking aan het Woord wil komen. De prediking moet niet uitlopen op de verkondiging van de Christus, de prediking begint daar. Sterker nog: de prediking is de verkondiging van de Christus die voor ons geleefd en geleden heeft, gestor-

ven is en opgestaan. Hij is de Verheerlijkte. Hij is er!

Christocentrische prediking is dus prediking die van begin tot eind ernst maakt met het **feit** van Jezus' Persoonlijke Tegenwoordigheid onder ons. Door het geloof woont Hij in ons. Zijn Geest brengt Hem in ons hart en leven. Scherp geformuleerd: Christocentrische prediking gaat niet over Christus als het Middelpunt van de heilshistorie, maar **over** de Nu Levende Christus: 'Christus onder u, de hoop der heerlijkheid. Hem verkondigen **wij**' (Kolossenzen 1:27).

Dat is dus tegelijk ook een radicaal *nieuwtestamentische* inzet als het gaat om de prediking. En in deze prediking zullen onze ogen er ook voor open gaan dat Christus, die onder ons is, Dezelfde is als de Christus die in het centrum van de heilsgeschiedenis werd geboren uit een maagd, en dat God eeuwenlang naar dat grote moment heeft toegewerkt. Geweldig! Mijn Christus, onze Christus, is de Christus van Adam en Abraham, van Mozes en Maria. Mijn Christus, onze Christus is de Christus van profeten, priesters en koningen uit oude tijden

Schets

Ik zei het al: ik geef een schets, ik gebruik geen fjnschrijver maar een penseel, ik probeer een richting **in** te slaan, ik probeer een 'nieuw' beeld op te roepen. Natuurlijk moet de radicaliteit die ik hier voorsta worden ingebed in een bredere context. Zo zal een radicaal christocentrische prediking zoals ik die voor ogen heb een prediking zijn waar je ook bijvoorbeeld de woorden trinitarisch en eschatologisch kunt (lees: moet) zetten. Trinitarisch: de Zoon is ondenkbaar zonder zijn Vader en zijn Geest.

De Geest bracht Christus in de wereld en brengt Christus in ons hart. En als we van Jezus iets leren is het wel dit: dat de Vader alle eer en lof en heerlijkheid toekomt. Filippenzen 1 vers 9-11: 'God heeft Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam boven alle naam geschonken, opdat in de naam van Jezus zich alle knie zou buigen van hen, die in de hemel en die op aarde en die onder de aarde zijn. en alle tong zou belijden: Jezus Christus is Here, tot eer van **God**, de Vader.' Eschatologisch: we leven hier en nu, in en met en door Christus. maar we zijn wel op weg naar de dag van Christus. En die dag zal de dag van God blijken te zijn. 1 Korinte 15 vers 28: 'Wanneer alles Christus onderworpen is. zal ook de Zoon zelf **Zich** aan hem onderwerpen, die Hem alles onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen.'

Christus voor ons en Christus in ons

Dit eerste artikel eindig ik, als opmaat naar het tweede, met een citaat van C. Trimp waarin voor mij duidelijk wordt waarin de heilshistorisch-christocentrische benadering in de prediking tekort schiet (namelijk in de eenzijdigheid van het 'Christus voor ons'). 'Echte Christusprediking is prediking van de Christus **vóór** ons en de Christus **in** ons*' (Klank en weerklank, bladzijde 25).

In het volgende artikel hoop ik in te gaan op de vraag: Welke Christus is het Oriëntatiepunt voor alle prediking?

Dr. J.R. Douma is predikant van de Gereformeerde Kerk te Beverwijk

*Dit artikel is **nok** te vinden op: www.josdouma.nl/prediking*

uit de kerken

Zuidbroek – Beroepen: E.J. Meijer, kandidaat te Kampen

Heemse – Beroep aangenomen (4^e pred.plaats): A. de Braak te Ten Boer

Breda – Scribaatwijziging: C.J. Bijl, Pieterneel Koomansstraat 39, 4822 WC Breda. Tel. 076-5422814) Postadres blijft: Postbus 7013, 4800 GA Breda.

Rijnsburg – Scribaatwijziging: R.T. Offereins, Pieter Breughelstraat 8, 2231 BP Rijnsburg. Tel. 071-4020673. E-mail: r.offereins@worldonline.nl.

Wageningen – Nieuw bestuur VGSW: Gert Kamphuis (Praeses), Dirk Malda (Ab-actis), Marieke Folkerts (Fiscus) en Trienika Luth (Assessor).

TV-kerkdienst - Op D.V. 2 juni a.s. (11.00 uur) zal de Stichting Zendtijd voor Kerken een TV-kerkdienst uitzenden vanuit de Gereformeerde Kerk te Nieuwerkerk aan den IJssel. Vooranger in deze dienst zal zijn ds. W. de Groot.

Schets van een *geheroriënteerde preekvisie*

- Christocentrische prediking
- * Spirituele christologie
- * De preek: stem van Christus
- * Preken: roepen tot gemeenschap met Christus
- De prediker: passie voor Christus

DE LAATSTE JAREN VOOR DE VRIJMAKING

C. Hoksbergen

K kerkgeschiedenis

Rondblik

De periode die we hier beschrijven is bijzonder moeilijk geweest. Want niet alleen is er sprake van de nodige spanningen binnen de Gereformeerde Kerken, maar ook de algemene toestand in ons land is niet zo best. Het zijn de laatste jaren van de grote economische crisis. Hoewel de wereldeconomie weer oprabbelt, overigens mede door de wapenwedloop, blijft Nederland economisch nog behoorlijk achterlopen. Internationaal groeien de spanningen door de opkomst van fascisme in Italië en vooral door de opkomst van Nazi-Duitsland. De agressieve houding van Hitler maakt steeds duidelijker, dat een conflict naderbij komt. In ons land blijft men hopen op neutraliteit, net als in 1914 bij de Eerste Wereldoorlog. Het blijkt een ijdele hoop.

Want na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in 1939 tussen Duitsland en de geallieerden Engeland en Frankrijk, vallen op 10 mei 1940 de Duitsers nok ons land binnen. Nederland wordt in enkele dagen bezet gebied. In die spannende en moeilijke periode groeit het conflict binnen de Gereformeerde Kerken helaas naar een climax.

De synode van Sneek 1939

Op 1 september valt Duitsland Polen binnen en ontketent daarmee de Tweede Wereldoorlog. De strijd, die vanaf die dag bui-

Het is in de laatste jaren voor de Tweede Wereldoorlog voor velen binnen de Gereformeerde kerken steeds duidelijker dat het niet goed gaat.

Na de synode van Amsterdam in 1936 laden in de pers de discussies weer op. Door de beslissingen van die synode is in feite de kerkelijke machine in beweging gesteld. Het benoemde deputaatschap krijgt de opdracht bepaalde opvattingen die zouden afwijken van de zogenaamde 'gangbare meningen' te toetsen aan Schrift en Belijdenis.

In Amsterdam is gepleit voor een onderzoek in het algemeen van de verschillende opvattingen. Dus niet alleen een onderzoek van de opvattingen die afwijken van de gangbare meningen, maar ook een onderzoek van die gangbare meningen zelf.

In dat voorstel wil men dus naar beide kanten kijken. Maar dit wordt niet aangenomen en de synode besluit om alleen een onderzoek te doen naar de opvattingen die afwijken van de gangbare meningen. De onderzoekscommissie wordt overigens wel breed samengesteld. Naast professor Hepp zitten bijvoorbeeld ook de hoogleraren Greydanus en Schilder in de commissie. Professor Hepp begint al snel met het schrijven van een brochure-reeks waarin hij o.a. in feite mede de deputaten beschuldigt van afwijking van de belijdenis. Dit is voor professor Greydanus een van de redenen om ontheffing van zijn deputaatschap te vragen. Zo begint het werk van dit deputaatschap al heel stroef. Ook voor enkele anderen is samenwerken met Hepp op deze manier haast niet langer mogelijk.

Na veel moeite besluiten de hoogleraren Schilder en Vollenhoven een eigen rapport in te dienen, naast het rapport van de rest van de benoemde commissie. Op de synode van Sneek in 1939 komen de zogenaamde leergeschillen dan aan de orde. De deputaten hebben hun rapporten ingediend. Voor een deel op tijd.

ten onze grenzen woedt, lijkt ons land voorbij te gaan.

Maar ondanks mooie beloften van Hitler wordt toch de Duitse houding tegenover ons land steeds dreigender.

Op 28 september 1939 kondigt de regering de algemene mobilisatie af. Op diezelfde dag, op maandagavond komen de afgevaardigden van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Sneek bij elkaar. 1-Iel is een bijzondere dag. De treinloop is behoorlijk in de war door de vorderingen voor militair transport. De broeders afgevaardigden hebben daardoor soms veel moeite om op tijd in Sneek te komen. De rapporten van de deputaten liggen (voor een deel op tijd) op de synodetafel. Een rapport van de hoogleraren Schilder en Vollenhoven, en een (nog niet compleet) rapport van de vijf andere deputaten van de benoemde onderzoekscommissie. De conclusies en de aanbevelingen van de beide rapporten lopen ver uiteen.

Schilder en Vollenhoven zijn van mening dat de zaak niet rijp is voor kerkelijke behandeling. Ze komen tot de conclusie, dat de bestaande verschillen maar gewoon verder doorgesproken moeten worden. 'Gangbare meningen' normatief gaan opleggen vinden ze onjuist. De rapportage van de andere vijf deputaten komt met heel andere conclusies.

Verskillende opvattingen die botsen met de zogenaamde gangbare meningen worden besproken en steeds is de conclusie dat deze nieuwe opvattingen in strijd zijn met Schrift en belijdenis. Met betrekking daartoe o.a. publicaties van A. Janse, ds. I. de Wolff, de hoogleraren D.H. Th. Vollenhoven en H. Dooveweerd, ds. S.G. de Graaf, ds. J.G. Feenstra en ook van hun mededeputaat prof. dr. K. Schilder.

De synode besluit de voorberei-

Prof. dr. K. Schilder

ding van de behandeling van de 'leergeschillen' in handen te leggen van een commissie: 'Commissie I' genoemd.

Geen afhandeling

De samenstelling van deze 'Commissie-I' is merkwaardig te noemen.

Weer een brede samenstelling. De hoogleraren Hepp en Schilder worden beiden benoemd in deze commissie. De beschuldiging aan het adres van professor Schilder staat pas in het tweede deel van de rapportage van de Amsterdamse deputaten. Dit tweede deel is bij de benoeming van de commissie-I nog niet verschenen. Daarom gaat Schilder akkoord met zijn benoeming. Als het tweede deel van het Amsterdamse commissierapport van prof Hepp en zijn mededeputaten G.Ch. Aalders, J.L. Schouten, G. Diemer en J. Thijs verschijnt, ontdekt professor Schilder dat hij in dat rapport op een krasse manier wordt beschuldigd van afwijking van

Schrift en belijdenis. Dit is extra vreemd, omdat drie van deze deputaten al curatoren van de Theologische Hogeschool in Kampen Schilder nooit erop hebben aangesproken. Ze hebben integendeel steeds weer hun tevredenheid betuigd over het doceren van Schilder.

Schilder heeft toen een brief gestuurd aan de voorzitter van commissie-I W.A. van Es om ont-heffing te vragen. Hij kon immers toch geen rechter in eigen zaak zijn? Na sterke aandrang van verschillende kanten is hij tenslotte toch lid gebleven en heeft verder meegewerkt. Omdat de commissie niet tot een afgerond rapport kan komen, kunnen de 'leergeschillen' voorlopig niet behandeld worden. In de herfst van 1939 heeft de synode de meeste zaken van het agendum afgehandeld. Omdat de rapportage van commissie-I nog niet klaar is, besluit de synode om in het voorjaar 1940 in voortgezette zitting weer bij elkaar te komen.

De Acta, voorzover gereed, zullen alvast verschijnen.

Op die voortgezette vergadering in april 1940 blijkt opnieuw, dat de rapporten nog niet afgerond zijn. De leergeschillen worden opnieuw tot een latere datum aangehouden. Dan overvalt het oorlogsgeweld ook ons land. Op 10 mei 1940 vallen de Duitsers ons land binnen. Nederland wordt 'bezet gebied'.

Toch verder met de 'leergeschillen'

Het behandelen van de 'geschillen' wordt wel veel moeilijker door de Duitse bezetting, Schilder schrijft op 7 juni: "Begraaf zo spoedig mogelijk de hele materie". Hij krijgt steun van een paar Particuliere Synodes. Maar de hoogleraren Hepp, Kuyper en Grosheide willen van geen wijken weten. De zaak

moet worden doorgezet en nu moet alles maar eens worden afgehandeld.

In augustus 1940 komt de synode (van Sneek) opnieuw bij elkaar. Nu in Utrecht. De Particuliere synodes van Noord Holland en Gelderland stellen de synode voor de zaken niet verder te behandelen. Maar de synode besluit toch door te zetten.

De rapporten van de commissie en de minderheidsrapportage van de hoogleraren Schilder en Vollenhoven worden aan de *prima* afgevaardigden gestuurd.

Onder strenge geheimhouding. Een groot probleem is intussen dat de commissie in het algemeen vrij de stukken kan toelichten en er over publiceren, terwijl prof. Schilder is gearresteerd en niet kan schrijven.

Professor Schilder had namelijk in De Reformatie een krachtig geluid laten horen tegenover de bezetters. Velen, ook buiten de Gereformeerde Kerken, lezen met instemming de artikelen in De Reformatie. Dan grijpt de bezetter in. De Reformatie wordt, als een van de eerste bladen onmiddellijk en definitief verboden. Professor Schilder wordt gevangen gezet in Arnhem. Na drieëneenhalve maand wordt hij vrijgelaten maar niet een streng publicatieverbod.

In maart komt de synode opnieuw in besloten zitting bijeen. Ondanks het probleem dat Schilder zich niet kan verdedigen besluit de synode toch door te gaan met het treffen van voorbereidingen voor de behandeling van de 'leergeschillen'.

Naar een climax

In december 1941 komt de synode weer bijeen. In strijd met de kerkelijke afspraken continueert de synode zichzelf en besluit de volgende synode uit te stellen tot 1943. Verder wordt besloten de 'leergeschillen' te behandelen op

de volgende zitting in mei 1942. Op 26 mei 1942 komt de synode dan opnieuw bij elkaar in Utrecht. Nog steeds dus dezelfde synode van Sneek 1939.

Intussen hebben twee particuliere synodes, 21 classes en 16 kerkenraden aangedrongen op het niet verder behandelen van de kwesties. Volgens G.Janssen in 'De Feitelijke Toedracht' (17) vertegenwoordigen ze twee derde van de leden van de Gereformeerde Kerken. Toch wordt met 27 tegen 23 stemmen besloten om de zaak voort te zetten, en wel in geheime zittingen.

G.Janssen schrijft: "*Buiten de kerken om in behandeling genomen, tegen de wil der kerken doorgedreven, kwam daarna de afhandeling buiten de kerken om*" (21-22).

De hoogleraren Schilder en Greijdanus willen niet meer meewerken aan de afhandeling omdat ze die als onkerkrechtelijk beschouwen en omdat het kerkvolk door de geheimhouding onmondig wordt gemaakt. Ook professor Vollenhoven neemt vanaf die dag niet meer deel aan het werk.

De synode besluit....

In een toelichting op de besluiten spreekt de synode uit: "*dut volgens de belijdenis der kerken het zaad des verbonds krachtens de beloften Gods te houden is voor wedergeboren en in Christus geheiligd, totdat bij her opwassen uit hun wandel of leer het tegen-deel blijkt.*"

Hierbij is alleen tot het Kuyperiaanse deel van het compromis van 1905 besloten.

Het vervolg van de uitspraak van 1905, "*dat het minder juist is te zeggen, dat de doop aan de kinderen der geloovigen bediend wordt op grond van hun onderstelde wedergeboorte, omdat de grond van de doop is het bevel en de belofte Gods*" ontbreekt.

Aan de toelichting wordt toegevoegd, dat ieder ambtsdrager voortaan geacht wordt in te stemmen met de leeruitspraken van de synode.

Buigen of barsten

De synode van Sneek-Utrecht van 1939-1943 wordt gesloten. Binnen twee maanden komt al de volgende synode bijeen in Utrecht: de zogenaamde revisie-synode van Utrecht 1943-1945. Van verschillende kanten worden bezwaren ingediend tegen de synodebesluiten en door velen wordt gezegd dat men die besluiten op grond van artikel 31 van de DKO zo niet kan aanvaarden.

De bezwaren worden allemaal afgewezen en de besluiten worden nadrukkelijk bekrachtigd. Professor Schilder schrijft in die noodsituatie aan alle kerkenraden een brief, om te wijzen op de verkeerde gang van zaken. Door de synode wordt dat niet geaccepteerd en de brief wordt de aanleiding voor verdere maatregelen. Als een soort orde-maatregel wordt daarna op 23 maart 1944 de ondergedoken professor Schilder geschorst.

En vier maanden later ook professor Greijdanus. Op 3 augustus wordt tenslotte professor K. Schilder als 'scheurmaker' definitief afgezet. Men moest buigen voor het juk van de synode. De synode regeert! I-lue nu verder?

Drs. C. Hoksbergen is o.a. oud docent van Gereformeerde Hogeschool in Zwolle en studieleider-coördinator van de Opleiding Gereformeerde Godsdienstleraren

LIED 393: 'DE DAG DOOR UWE GUNST ONTVANGEN'

A. de Heer-de Jong

lied van de week

Het lied van de week voor zondag 9 juni a.s. is opgenomen in de rubriek 'Ochtend en Avond'. Bij lied 384 beginnen de avondliederen. Zeven daarvan zijn te vinden in de selectie van 255 en daarbij zijn er vier door de GS van Leusden vrijgegeven; 'De dag door uwe gunst ontvangen' is er daar een van.

Maar ook voordat dit lied in de proefbundel werd gepresenteerd was het al bekend. Ongetwijfeld heeft de bekendheid van het lied te maken met de centrale gedachte er van. Die centrale gedachte is: op aarde wordt de lof Gods nooit onderbroken. Strofe 2 en 3 verwoorden die gedachte: als ergens op de aarde de nacht daalt en de lofzang verstomd is elders een plaats waar de zon weer opkomt en de lof Gods opnieuw wordt aangeheven. Het is een adembenemende gedachte: met het daglicht draait ook de lofzang met de aarde mee 'zodat de dank, U toegezonden op aarde nooit onderbroken wordt'.

19de eeuw

Lied 393 is van oorsprong een Engels lied uit de 19de-eeuw. De dichter is John Ellerton (1826-1893), een Anglicaanse geestelijke die in de wereld van het 19de-eeuwse Engelse kerklied een belangrijke rol speelde. De oorspronkelijke tekst luidde:

*The day Thou gavest, Lord, is ended,
The darkness falls at Thy behest;
To Thee our morning hymns ascended,
Thy praise shall sanctify our rest.*

*We thank Thee that Thy church, unsleeping,
While earth rolls onward into light,
Through all the world her watch is keeping,
And rests not now by day or night*

*Ar o'er each continent and island
The dawn leads on another day,
The voice of prayer is never silent,
Nor dies the strain of praise away.*

*The sun that bids us rest is waking
Our halleluiah 'neath the western sky,
And hour by hour fresh lips are making
Thy wondrous doings heard on high.*

*So be it, Lord, Thy throne shall never,
Like earth's proud empires, pass away:
Thy kingdom stands, and grows forever,
Till all Thy creatures own Thy sway*

Als je de Engelse tekst naast de Nederlandse legt, zie je dat het origineel explicieter is dan de vertaling. Dat heeft alles te maken met de context waarbinnen het lied ontstond, namelijk het Engeland van de 19de eeuw. In de eerste plaats was de 19de eeuw de bloeitijd van de Engelse hymn. Maar de 19de eeuw was ook het tijdperk van de grote ontdekkingsreizen en vooral van de uitbreiding van het Engelse koloniale bezit in Afrika en Azië. Als gevolg daarvan kwam de wereld als geheel steeds meer in beeld: de binnenlanden van Afrika, India en omstreken, en daarnaast natuurlijk Amerika met de grote trek naar het Westen. In het kielzog van de koloniale uitbreiding gingen de zendelingen op reis naar de verre heidenlanden; de 19de eeuw was niet alleen belangrijk in de geschiedenis van de kolonisatie, ze was ook de zendings eeuw bij

uitstek. Lied 393 mocht tegen deze achtergrond gelezen worden. Het beeld van de lof Gods die de aarde rond gaat is kenmerkend voor de tijd waarin 'The day Thou gavest, Lord, is ended' ontstond. Strofe 3 van het Engelse origineel illustreert dat; bovendien schreef Ellerton zijn lied met het oog op zendingsbijeenkomsten ('A liturgy for Missionary Meetings', 1870). Naderhand bewerkte hij het voor de bundel Church Hymns uit 1871, een bundel waarvan hij co-editor was. Ook dat is typerend, want al maakte men in die tijd graag onderscheid tussen 'inwendige' en 'uitwendige zending', in de praktijk liet men het ene doel graag het andere dienen. In de uitgave van Church Hymns met melodien ('Church Hymns with Tunes') uit 1874 verscheen het lied voor het eerst met een melodie. De maker ervan was Clement Cotterill Scholefield (1839-1904), zoon van een Engels parlements lid. Hij was geestelijke, maar schreef met het oog op 'Church Hymns with Tunes' ook enkele hymnemelodien. De meest bekende daarvan werd 'St. Clement', de melodie hij Ellertons tekst 'The day Thou gavest, Lord, is ended'.

Nederland

De vertaling van 'The day Thou gavest, Lord, is ended' in het Liedboek werd gemaakt door Jacqueline van der Waals (1868-1922). In deze vertaling is het lied bekend geworden, maar de eerste Nederlandse vertaling is het niet. Al in 1912 verscheen in

de Zendings-liederen Bundel² een vertaling die begint met de woorden 'De dag, dien wij van U ontvingen'; wie de vertaling maakte, is lot nu toe niet achterhaald. De vertaling van Jacqueline van der Waals werd opgenomen in de Hervormde Bundel 1938 (gezag 281). Vervolgens verscheen het lied ook in de bundel van de Nederlandse Protestantenvond (1944) en het Gezagboek der Evangelisch-Lutherse Kerk (1955). Het is overigens opmerkelijk dat Hasper het lied niet opnam in zijn Geestelijke Liederen uit de Schat van de Kerk der Eeuwen, hoewel hij wel een ander lied van John Ellerton opnam (nr. 587 'When the day of toil is done').

melodie

We kunnen ons het lied amper voorstellen zonder de melodie van C.C. Scholefield. Toch kent het lied nog een andere melodie, een die ons ook bekend is. Op Engelse wijze wordt die melodie wel aangeduid met 'commendements' of, iets uitgebreider, met

'Les commendements de Dieu'. Die melodiennaam verwijst naar een lied van Louis Bourgeois uit het Geneefs Psalter, 1543, namelijk de melodie van het Tien Gebodenlied (ofwel psalm 141). In de bundel '38 stond het lied onder nummer 281A met deze melodie opgenomen,

Overigens is er geen enkele reden om de melodie van Scholefield te vervangen. Scholefields melodie is een fraaie, typisch Engelse hymnmelodie, met een breed stromend karakter. De opvallende sprong waarmee ze begint, bepaalt meteen het karakter van de melodie. (Deze sextsprong is harmonisch gedacht en gaat van de dominant naar de terts van de eerste trap.) Verder valt de driedelige beweging op. Deze elementen, namelijk de melodie die gedacht is vanuit de harmonie en de driedelige heweging, vragen om een rustige, fraai stromende wijze van zingen. Een zogenaamd 'vlot tempo' is voor deze melodie de dood in de pot en bengt de zangers bovendien slechts in ademnood.

Church Hymns was een van de belangrijke laatnegentiende-eeuwse Engelse liedbundels. In het toenmalige krachtenveld binnen de Engelse kerk nam deze bundel een middenpositie in: niet al te 'highchurch' maar ook niet al te 'evangelical'.

Een uitgave van 'den Boekhandel vnn den Zendings-Studie-Raad te 's-Gravenhage'. De bundel werd gemaakt met het oog op de zendingsfeesten van het Christelijk Nationaal Zendingfeest.

A. de Heer-de Jong, is musicus en publicist (kerk)muziek en liturgie. Zij woont in Amersfoort

uit de kerken

Beroepbaar¹

Kandidaten:

E.J. Meijer, Andoorn 99,8265
KK Kampen, 038-3323909, e-mail: ejmeijer@wxs.nl.

Predikanten:

H. Bos, Schumannlaan 6,7522
KE Enschede. 053-4355547.
R.J. Blok, 06-11118124
J. de Wolf, Mignonpad 22,3816
ET Amersfoort. 033-4728793
P.F. Lameris, Westerstraat 300,
7522 DK Enschede. 053-4360112

¹ Nieuwe opgaven en wijzigingen:
H.Prins, tcl. 0546-870843

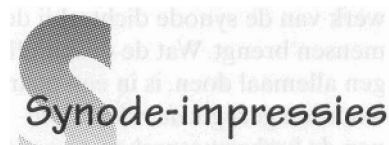
393 De dag, door uwe gunst ontvangen

The day Thou gavest Lord is ended

St. Clement

C.C. Scholefield 1839-1904

r De dag, door u - we gunst ont-van-gen,
is weer voor - bij, de nacht ge-naakt;
en dank - baar klin - ken on - ze zan - gen
tot U, die 't licht en 't dui - ter maakt.

De kerk staat midden in de wereld. En: beïnvloedt zij de wereld? Of is **het** meer van dat andere: de wereld beïnvloedt de kerk! En: wat merk je van deze dingen op de synode van Zuidhorn? We hebben liet wel weer gemerkt. De **kerk met** haar beperkte plaats in de wereld. Nauwelijks op te merken. Toch aanwezig, en hoc! De kerk die ook bedreigd wordt door zonden en waarop **we** moeten reageren – in de wijsheid en de kracht van onze Heer.

Genormeerd handelen

De kerk heeft **hét** Woord voor de wereld. En daarmee is de directe relatie aangegeven tot onze Almachtige Koning van hemel en narde. En dus mag de kerk met dat Verlossende **Woord** optreden in de wereld om haar heen. Zout – Licht. Hoc sterk werken juist zó goede relaties door. De synode ziet dat graag. En de mannenbroeders denken daarbij ook diep na **over** gevolgen van zonden in relaties. En hoe je dan verder moet. Zodat kerk en wereld zullen zien hoe onoverwinnelijk Gods genade is. Vroeger sprak men **van** de onverstondelijkheid van Gods genade. Een onovertroffen relationele kracht.

Waar ging het op de synode over in week 23? Heel veel nver relaties: van God tot zijn volk, van gelovigen met elkaar. Met daarin steeds weer de vraag: Wat kenmerkt ons in die relaties, hoe treden we daarin op? Dus: welke zijn de normen die we met het oog op de dienst aan God in acht

hebben te nemen? Over genormeerd handelen moet je goede beslissingen nemen. De onderwerpen waarmee de synode zich bezig moest houden worden hierna in goede orde aan u voorgesteld.

Kerk en overheid

In een aantal gevallen is het goed – ook als een parlementaire democratie goed functioneert – om als kerken zich te presenteren bij de landelijke overheid. Zeker als het gaat om zaken die heel direct liet belijden van de kerk en het leven als christen raken. Daarvoor hebben onze kerken deputaten aangewezen. Ze hebben zich in de afgelopen tijd tot de overheid gewend in verband niet de invoering van het 'homohuwelijk' en toen het wetsvoorstel om 'euthanasie onder bepaalde voorwaarden te legaliseren' in het parlement werd behandeld. Daaruit blijkt dat de overheid het instituut kerk een stem wil geven in het (voor)overleg m.b.t. diepingrijpende zaken. Het effect is niet direct meetbaar – immers het paarse kabinet heeft haar onchristelijk karakter in dezen niet losgelaten. Toch kan nooit gezegd worden dat – nog afgezien van de christelijke partijen in de Tweede en Eerste Kamer – het Woord van God de regering niet heeft bereikt.

In deze materie is veelal gekozen voor gemeenschappelijk benadering met 'verwante kerken', maar in gevallen waarin er een gemeenschappelijke boodschap kon worden opgesteld hebben

onze deputaten gekozen voor zelfstandig optreden. Een aspect in dit werk is de keus die deputaten maakten om geen (nicuwc) definitie op te stellen ten aanzien van het huwelijk. De synode heeft die keus overgenomen. De Christelijke Gereformeerde Kerken hadden intussen wel een eigen omschrijving van het huwelijk gegeven. Wellicht komt een latere synode van ons er nog eens op terug.

Appèlzaak

Hierover komt geen bericht naar buiten. Ik zwijg in alle talen. Slechts de direct betrokkenen (de appellanten) krijgen bericht. De synode vergaderde in comité. Dus.

Studiefinanciering

Voor onze theologische studenten in Kampen is er naast de 'wereldlijke' studiefinanciering ook een 'kerkelijke', volgens art. 19 KO. En daar hebben we ook enkele deskundigen voor die elke aanvraag op zijn merites beoordeelt. En tevens regelingen toepast in geval een student stopt met zijn theologische studie, waardoor hij in de regel verplicht is tot (soms gedeeltelijke) terugbetaling van ontvangen gelden. De hulpheloevende studenten bestaan dus nog steeds, al loopt hun aantal wel terug.

Communicatie naar de kerken

U **hebt** natuurlijk al diverse keren de brochure 'Werk in de

kerk' bestudeerd. Dat is nou zo'n uitgave van deputaten die het werk van de synode dichterbij de mensen hrengt. Wat de deskundigen allemaal doen, is in **een** paar woorden gezegd: *de relaties binnen de kerkgemeenschap zo goed mogelijk onderhouden*. Daarvoor is info dus gewoon noodzakelijk. Wat er allemaal gebeurt kunt u lezen op pag. 27 van de brochure. En anders: kijkt u eens op de website: gszuidhorn.gkv.nl en u vindt er een karrenvracht vol info. Zo onderhoudt u de relatie met ons. Doen!

Bijbelvertaling

Het schijnt dat de helft van de cliristenen in Nederland niet weet dat er een nieuwe bijbelvertaling (NRV) in de maak is. En misschien weten onze kerkleden er nok **wel** te weinig van. De deputaten-bijbelvertaling hebben het sterke vermoeden dat daarin veel meer voorlichting nodig is dan lot nu toe plaats vond. Want het is belangrijk genoeg om te welen wat er up stapel staat met betrekking tot de bijbel zelf. Want daar paal het om de rechte communicatie met de Here zelf.

Deputaten doen Intussen veel aan kritische begeleiding van het vertaalwerk **dat** 'onderweg' is. En met het Nederlands Bijbelgenootschap zijn er goede contacten waarin duidelijk merkbaar is dat vertalers rekening willen houden met kritiscle stemmen ook uit **onze** kerken. Binnen een paar jaar **zal** de eerste voorlopige bijbelvertaling aan de kerken worden aangeboden.

Seksueel misbruik in pastorale relaties

Dit onderwerp was al eerder gepresenteerd op de synode. Nu kwam het zover dat het besluit viel om een nieuw meldpunt in te stellen in gevallen van seksu-

eel misbruik in pastorale relaties. Er komt nl. een onafhankelijke stichting waarin onze kerken deelnemen naast de CGK en NGK. Deze stichting organiseert een meldpuiit waar de eerste opvang en begeleiding plaatsvindt. Daarnaast wordt een klachtencommissie en een bernepsennimissic ingesteld die bindende uitspraki doet over de gegrondheid van klachten. Zij doen ook voorstellen aan een kerkenraad over te nemen maatregelen. Vcrdci- zal preventie een belangrijke taak voor het meldpunt zijn. Gemeenteleden en kerkelijk werkers zullen hierbij betrokken worden. Door middel van gesprekken, voorlicli tin; en cursussen wordt informatie gegeven over seksueel misbruik. Zodoende kan een bewustwordingsproces op gang gebracht worden over de oorzaken van deze problematiek. Totdat het nieuwe meldpunt en de klachtencommissie geïnstalleerd zijn blijft het huidige meldpunt en de klachtencommissie van stichting De Driehoek functioneren.

Aangepaste diensten

Deputaten – onder hen de 'moeder Teresa' van de gehandicapten, mevr. Delhaas-Post uit Assen – maakten bekend dat ze graag de 'aangepaste diensten' voor verstandelijk gehandicapten willen inruilen voor 'diensten met aanpassingen'. Dat past beter in een beleid dat erop gericht is de verstandelijk gehandicapte broeders en zusters te integreren in de plaatselijke gemeenten. Het gaat voor hen heel sterk om zo groot mogelijke herkenbaarheid en plaatselijke betrokkenheid. En dan moet je geen diensten houden in een 'vreemd' kerkgebouw bedoeld voor de hele regio. Maar vooral 'gewone diensten' waarin duidelijk rekening gehouden wordt met de hier bedoelde groep.

Geestelijke verzorging militairen

Onze kerken hebben twee langdurig dienende dominees in een uniform van defensie: ds. A.H. van der Velden en ds. J.P. van Bruggen. Hun taak lijkt duidelijk, maar de uitwerking ervan binnen de krijgsmacht is aan allerlei (defensie)regels gebonden. Met het oog daarop **doen** deputaten veel om een zo helder mogelijke plaatsbepaling te regelen, zowel t.o.v. de overheid als de kerken.

De zorg voor 'onze jongens in dienst' raakt ook de plaatselijke kerken: **men** kan de **twee** legerpredikanten o.m. zien als de relatie tussen de kerken en onze soldaten. Zeker bij de uitbreiding van militaire taken 'all over the world' een niet zo simpele zaak. Maar in relationeel opzicht - in een steeds verder seculariserende wereld - van bijzondere waarde!

Artikelen 65 en 67 KO

De bespreking over deze twee bepalingen uit de kerkorde Is afgelopen zaterdag ter synode voortgezet. Het lag nog niet in de bedoeling een besluit te nemen, daarvoor waren de hesprekingen nog net iets te veel uiteenlopend: zich bewegend tussen de polen van 'strikte landelijke afspraken' en 'plaatselijke vrijheid en verantwoordelijkheid'. Er is beduchtheid voor 'wildgroei'. Intussen is er op de synode wel een heel duidelijke tendens zichtbaar geworden om samen - kerkbreed - het beleid uit te stipelen over de zaken die hiermee te maken hebben: liturgie en gezangen. U zult er nog meer van horen. Blijft u ons 'volgen'? En ook ons werk opdragen aan de Here God?! Dat getuigt van een GEZONDE RELATIE.